

CONCORDIA

Inter dominum papam Clementem III et senatores populumque Romanum, super regalibus et aliis dignitatibus Urbis.

Anno 1188.

(MURATORI, *Antiq. Ital.*, tom. III, pag. 785.)

Sanctissimo Patri et domino, CLEMENTI, Dei gratia summo pontifici et universali papæ, senatus populusque Romanus, salutem et fidele cum subjectione servitium.

Dignitas senatus populi que Romani in optimum statum roboratur, et reipublicæ nimium confert, si pacis concordiam inter sacrosanctam Ecclesiam et inclutam Urbem firmiter stabilitam ad posterorum memoriam solemniter scripturarum exaratione reducamus, ne forte per negligentiam vel socordiam inæstimabilis pacis veritas temporis lapsu deperat; quæ suæ excellentiæ prærogativa ab omnibus est tam colenda quam perpetuis temporibus observanda. Per abundantiam namque pacis, auxiliante Deo Patre, crescit defensio, et Ecclesiæ Romanæ, atque Urbi egregiæ dignitas conservatur illæsa. Hinc agrorum fertilitas procreatur, quæ in usum humanæ vite multiplici commoditate porrigitur; per quam equidem nobis et vobis, cæterisque illam conservantibus utilitates et lucra generantur quamplurima, et hostibus nostris vestrisque male merentibus digna præparantur exitia. Proinde, piissime in Christo Pater et domine, tenores ejusdem pacis ad perennem rei memoriam per præsentem senatoriæ dignitatis paginam decreto amplissimi ordinis sacri senatus, et aliorum quamplurimorum tam sapientum quam multorum prudentum virorum consulto duximus roborandam, et vobiscum taliter componendam. Videlicet, ad præsens reddimus vobis senatum, et Urbem, ac monetam. Tamen de moneta habebimus tertiam partem, sicut inferius continetur. Item ecclesiam Beati Petri absolutam reddimus, et episcopatus, et alias ecclesias obligatas pro guerra reddimus absolutas hoc modo, quod de tertia parte monetæ, quam senatus habebit, singulis annis exonerentur, donec tota pecunia, pro qua obligata sunt, solvatur; et sicut sors minuatur, ita minuatur usuræ pro rata parte. Reddimus omnia regalia tam infra quam extra Urbem, quæ tenemus, præter Pontem Lucanum, quem tamen non refutatis his, quæ alii tenent, non faciemus vobis contrarium. De capitaneis similiter, salvo quod ex eis infra scriptum est. Defendemus omnes dignitates

et honores Urbis ad opus et utilitatem vestram et Romanæ Ecclesiæ. Et tam nos senatores quam alii senatores, qui erunt per tempora, singulis annis jurabimus fidelitatem et pacem vobis et successoribus vestris, sicut consuetum est. Et faciemus quod omnes perdentes, susceptis emendationibus, sicut concordatum fuerit, faciant inde refutationem per publicum instrumentum vobis successoribusque vestris, et Romanæ Ecclesiæ. Et quocumque modo Tusculanum dirui contigerit, nihilominus omnes possessiones et tenementa ejus intus et extra cum omnibus bonis et rebus eorum sint in jure et potestate Romanæ Ecclesiæ. Vos autem dabitis senatoribus qui erunt per tempora, beneficia et presbyteria (12) consueta: item iudiciis, advocatis, scriniariis a Romano pontifice ordinatis, et officialibus senatus presbyteria consueta dabitis. Deperdentibus autem res eis ablatas per mansuam Romani pontificis, et forisfactores, et Tusculanenses per guerram, sicut promissum est a vobis per concordiam, emendabitis, salvo exceptionibus a vobis factis; quibus dependentibus observabitis conventiones a vobis factas, sicut cum eis convenistis; et deperdentes observabunt vobis conventiones ab ipsis factas, sicut vobiscum convenerunt.

Et dabitis singulis annis pro restauratione murorum hujus excellentissimæ Urbis centum libras bonorum provenientium. De Tusculano scilicet, quocumque modo ad manus nostras devenierit. Infra dimidium annum omnes muros et carbonaria civitatis, et Rocæ Tusculani, et suburbiorum dabitis nobis ad dirvendum, quos et quæ nunquam reficietis, nec refici facietis in vita vestra: retentis et salvis tam vobis quam successoribus vestris, et Romanæ Ecclesiæ, omnibus possessionibus, tenementis et pertinentiis ejusdem Tusculani intus et extra, cum hominibus rebusque eorum. Quod si hinc usque ad Kalendas Januarias dictum Tusculanum ad manus nostras non venerit, tunc excommunicabitis Tusculanos, et per fideles vestros de Campania et de Romania cogitis eos perficere de Tusculano quod dictum est supra, cum adiutorio nostro. Propter hoc autem nos senatores pacem et

(12) Id est donativa quæ summi pontifices interdum distribuere magistratibus Romanorum concesserant.

securitatem vobis et episcopis, et cardinalibus, totique curiæ vestræ; et euntibus ad curiam, et moram facientibus et redeuntibus jurabimus, salvis iustitiis Romanorum, quas petent bona fide, sine malitia. Et insuper vos eligetis per singulas contradas universarum regionum Urbis decem viros sine malitia, de quibus nos senatores faciemus vobis jurare vestrisque hanc pacem, cum beneficiis quæ a Romana curia habere consueverunt. Et si plures hanc pacem jurare voluerint, nos senatores permittemus. Si ad defensionem patrimonii beati Petri Romanos vocaveritis, ipsi ibunt cum expensis quas prædecessores eorum a Romana curia habere consueverunt. De capitaneis sit salvum Urbi et populo Romano quicquid ab eis conventum est, et permissum Romæ per scriptum et juramenta, ac plenarias, et stararias, ac præcones: salva proprietate Romanæ Ecclesiæ, quam de Prænestina civitate habet, et salvo hominio capitaneorum quod debent vobis et Romanæ Ecclesiæ. Tibur non recipietis ad detrimentum et damnum Urbis; sed si Tiburtinos impugnare voluerimus, non facietis nobis contrarium. Monetam facietis fieri intra Urbem, ubi vobis placuerit: de qua tertiam partem dabitur senatoribus per tempora. Si nos præcepto vestro guerram alicui fecerimus, et propter hoc nobis alicui contrarium fecerit, iuvabitur nos inde atque defendetis cum adiutorio vestro. Omnia supradicta vos et universi episcopi et cardinales Romanæ Ecclesiæ, et pro vobis et successoribus vestris promittetis observare senatui populoque Romano in perpetuum. Et nos senatores et universus populus Romanus promittimus pro nobis et successoribus nostris, omnia ista observare vobis et toti curiæ, successoribus vestris in perpetuum. Hæc omnia bona fide et sine fraude ab utraque parte observentur. Ut autem compositio ista perpetuis temporibus illibata consistat, eam decreto senatus confirmamus, et præsentis scripti patrocinio com-

munimus. Auctoritate itaque omnipotentis Dei, et magnificentissimi ordinis senatus edicto firmiter præcipimus ut nullus noster concivis, amicus vel fidelis contra hæc, quæ perscripta et firmiter stabilita sunt, aliquo modo venire præsumat, si anorem et bonam nostram voluntatem habere desiderat; alioquin iram amplissimi senatorii, et metuendi populi Romani gravissime incurrat et odium.

Actum XLIV anno senatus, indictione sexta, mense Maii, die ultimo, jussu senatorum consiliariorum, Angeli Ser Romani de Pinea, Bobonis Stephani de Octaviano, Petri Stephani de Transtiberim, Romanj Senebaldi, Rainerii Rainaldi de Ramucio, Joannis de Schinando, Cafari Bartholomæi, Petri Nicolai, Fusconis de Berta, Bubonis Donnæ Scottæ, et Ilperini Domnici.

Et senatorum, Stephani Contebracæ, Petri Bernardi, Centii Muti, Joannis Centii, Guidonis Bobonis, Joannis Leonis, Joannis Parentii, Gregorii Malebranchæ, Guidonis Roffredi, Joritani de Ponte Sancti Petri, Oddonis Caputferri Romani, Joannis de Flajano, Petri Joannis Adæ, Centii de Gulsferamo, Stephani Judieis, Nicolai Buccæmazi, Gerardi Petri de Gerardo, Jaquinti de Tosto, Piscionis Nicolai, Joannis Saxonis, Joannis Guidonis de Papa, Petri de Gerardo, Joannis Bartholomæi, Joannis Centii, Benonis Petri de Octaviano, Vitalis Pauli, Franconis Stephani, Petri Latronis, Cuntebrace, Petri de Gregorio, Petri Berardi de Blanca, Rainonis Buccænuzæ, Octaviani Joannis de Octaviano, Joannis Plage, Joannis Buccæmazi, Jordani Oddonis, Centii de Bertranno, Silvestri Petri Artonis, Joannis Scrinarii, Bartholomæi Ciconnis, Nicolai de Antonio, Joannis Astulfi, Angeli Romani de Joanne, Astaldi de Transtiberim, Joannis Gulsferami, Matthæi Mecuminpunga, Jacobi Oddonis Franconis (13).

(13) Vide quot Romanos proceres una patris appellatio alterum ab altero distingueret. Qui inter eos *Guido Bobonis* appellabatur, patruus fortasse

fuit Hyacinthi cardinalis Ursini, qui in cathedra Romana tribus post annis Coelestini III nomen assumpsit; ei enim pater fuit Petrus Bobonis.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

REINERUS MONACHUS S. LAURE II LEODIENSIS.

Notitia historico-litteraria.	9
DE CLARIS SCRIPTORIBUS MONASTERII SUI.	
LIBELLUS PRIMUS.	
Prologus.	15
CAP. I. — De Lamberto secundo abbate.	17
CAP. II. — De Stephano abbate primo.	17
CAP. III. — De sancto Wobodone episcopo Leodiensi.	18

CAP. IV. — De Everardo III abbate Sancti Laurentii.	19
CAP. V. — De Ludovico seniore monacho et diacono.	19
CAP. VI. — De Falchatino Ludovici discipulo.	19
CAP. VII. — De Heribrando quinto abbate, Ludovici altero auditore.	19
CAP. VIII. — De Davide monacho.	19
CAP. IX. — De Engelberto monacho.	20
CAP. X. — De Berengero quarto abbate	20